Poštnina plačana v gotovini.

Leto XIV., št. 13. V Ljubljani, 10. julija 1927.

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice.

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče štev. 2.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2·—, mesečno Din 4·—, celoletno Din 48. — Za člane izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštnine proste.

Mednarodni položaj delavstva.

(Iz referata sodr. Fimmena na III. balkanski konferenci v Ljubljani.)

Iluzije po svetovni vojni.

Gotovo vam bo še vsem v spominu, kak je bil položaj leta 1918, ko je šla svetovna vojna h koncu. Spominjali se boste, da je takrat vsaka buržuazija v različnih državah, kakor tudi delavstvo, veliko pričakovalo od bodočnosti. Buržuazija takrat ni pričakovala ničesar dobrega, delavstvo pa je upalo pridobiti marsikaj. Vojna je popolnoma razdejala vse. Nastali so veliki preobrati, nastale so nove države, stare so se zrušile. Stare in nove države so se nahajale pred težkimi vprašanji, katera so zahtevala nujne rešitve. Buržuazija pri tem ni upala doseči kaj posebno dobrega, delavstvo pa je upalo veliko. Buržuazijo je bilo takrat strah, saj se je zavedala, da je povzročila svetovno vojno, pogubila na tisoče in tisoče življenj, da ima orožje sedaj v rokah delavstvo, ki je povsod spoznalo, kako zna postopati buržuazija, kadar ima moč v rokah. Kmetje in delavci so razkrinkali buržuazijo in zato je ta imela vzroke delati si skrbi. Bala se je, da bi delavstvo po vseh državah sledilo ruskemu delavstvu. Zastopniki buržuazije so hiteli sklepati mirovne pogodbe in vabili na te konference tudi zastopnike delavstva. Sklepale so se mirovne pogodbe v Versaillesu, St. Germainu in drugod, glavni namen vseh teh pogodb pa je bil, držati delavstvo v pesteh. Zato so vabili zraven tudi zastopnike delavstva. Dovolili so delavstvu tudi veliko vpliva v parlamentu in posebni členi v pogodbah so se nanašali na svobodo delavskih organizacij in koalicijsko svobodo. Povdarjala se je demokracija, pravica posameznih skupin, da se organizira in bori za svoje pravice, obljubovali so, da se bodo s posebnimi zakoni uredile delavske pravice.

Prva mednarodna delavska konferenca.

V Washingtonu se je vršila prva delavska mednarodna konferenca. Tu se je ponovno izrekla koalicijska svoboda delavstva v vseh državah. Zastopniki delodajalcev so vpričo zastopnikov delavstva prisegali, da se bo v bodoče povsod zasigural 8urni delavnik. Ponavljam ponovno, da so se vse te konference, bodisi v Washingtonu, bodisi drugod, vršile samo iz strahu pred močjo delavskega razreda, iz bojazni buržuazije, ki pa sedaj počasi pozablja na svoje besede. Kot lačnemu psu so vrgli takrat delavstvu s temi raznimi konvencijami kost, toda na teh kosteh je bilo zelo, zelo malo mesa. In o demokraciji, tako politični kakor gospodarski, je danes po svetu prokleto malo sledu. V vseh državah, v starih, kakor tudi v novih, je demokracija samo na papirju. Po splošni, enaki, tajni volilni pravici ima delavstvo pravico voliti svoje zastopnike v parlament, a če v resnici pogledamo položaj, vidimo, da so po nekaterih državah zastopniki delavstva iz parlamenta skoraj izločeni.

Demokracija — diktatura.

V demokratičnem sistemu nekaterih držav **vedno bolj in bolj prevladuje diktatura.** Kar poglejmo v Italijo, na Ogrsko, ali pa v balkanske države. Ali mar ne obstoja povsod tod še enaka, splošna, tajna volilna pravica? Pač obstoja še po imenu, v resnici pa je več ni! Le eno vprašanje dovolite! Ne poznam natanko volilnega reda v Jugoslaviji. Toda če bi tu mogel proletariat vedno svobodno izreči svojo besedo, potem bi bil parlament gotovo socialističen. Kje obstoja še prava koalicijska svoboda? V Italiji se smejo organizirati delavci samo v fašistovskih sindikatih. Svobodna organizacija ne sme več obstojati, kljub temu da je tudi Italija v Versaillesu in Washingtonu prisegla, da bo delavstvu svoje države dala popolno svobodo koaliranja.

»Balkanci«.

In končno bi ne bilo pravilno, ako bi od buržuaznih vlad malih držav, ki so odvisne od Zapadne Evrope, zahtevali nekaj, česar tudi v Zapadni Evropi nimamo. Svojčas je bila na Zapadu vedno navada, da se je z omalovaževanjem govorilo o Balkanu in Balkancih, za nas je bil Balkan zelo daleč, in smatrali smo, da so tu popolnoma necivilizirane dežele, da so tu napol ciganski ljudje, toda danes moram reči, da bi bilo krivično vzdrževati te stare trditve in pa za to, česar tudi na zapadu nimamo, delati odgovorne balkanske narode. Koalicijske svobode na Balkanu ni. Na zapadu jo imamo na papirju.

Fašizem.

V **Angliji** je vlada spravila v veljavo zakon o strokovnih organizacijah, po katerem je vsaka akcija strokovnih organizacij onemogočena. Nikdo še ni bolje označil vsega pomena novega zakona o strokovnih organizacijah, ki je zelo karakterističen za zapad, kakor je to storil **Mussolini** v nekem fašistovskem listu, kjer pravi: **Fašizem ima veliko svetovno misijo. Italija služi danes za vzgled celemu svetu in mi upamo, da bo tudi Anglija kmalu sledila Italiji.**

Če je položaj tak na Zapadu, kjer je zapadna buržuazija razcepila delavstvo, potem ni nič čudnega, da razmere tu na Balkanu niso prav nič boljše. Države na Balkanu so orodje imperializma na zapadu, četudi so te države republike. Vaša država ima na primer močno zaščito in oporo v dveh velesilah: Franciji in Angliji.

Kako?

Nastane sedaj vprašanje, kako pridemo mi sedaj do uresničenja naših pravic? Če je buržuazija prevdarna in zvita, kako pridemo do naše koalicijske svobode, če nimamo možnosti, da se organiziramo narodno in mednarodno. Da, narodno in mednarodno! Kajti ni največja nevarnost, ako se delavstvo organizira narodno, saj buržuazija je že dovolila, da se delavci organizirajo narodno, toda prepoveduje, da bi se organizirali mednarodno, ker razume, da samo narodno organizirane organizacije še niso najbolj nevarne, saj se vsak čas lahko omeji njih delovanje. Če pa so organizacije mednarodne, če je proletariat ene dežele združen s proletariatom druge dežele, če delavstvo vseh dežela tvori veliko interesno skupnost, če delavstvo razume, da nima nikjer drugih sovražnikov, kakor svoje domače kapitaliste, če tedaj delavstvo pride do prepričanja, da ima vedno sovražnike v svoji domači državi, da je to buržuazija v domači državi, tedaj postanejo te organizacije nevarne. To dobro ve meščanska praksa, to dobro vedo tudi vlade. Zato se narodne organizacije tudi ne smejo združevati z mednarodnimi.

V internacionali rešitev!

Mi pa se moramo zavedati, da se moremo boriti samo mednarodno; mornarji ene države se ne morejo boriti sami, če se ne vodi boj tudi v drugih državah. Samo internacionalno, samo s skupnim nastopanjem si morejo pomorci priboriti osemurni delovnik. Povsod, tudi če ima delavstvo najmočnejše organizacije, bo delavstvo podleglo, ako stopi v stavko in mu delavstvo sosednih dežel ne bo pomagalo. Delavstvo vseh dežela mora uvideti, kakor uvidite vi, da je vsak boj v Beogradu važen tudi za Ljubljano, da je boj v Avstriji važen za Čehoslovake, da je boj na Češkem velikega pomena lahko na Poljskem in da moramo končno delati vsi skupaj. Ali hočete kak vzgled, kolike važnosti je vedno skupno nastopanje? Ali naj vas spomnim, kako bi bilo s stavko v Nemčiji, če ne bi nemški rudarji delali v tesni skupnosti z angleškimi rudarji in delavci? Kako bi bila končala angleška stavka, če ne bi prišlo nič premoga več v Anglijo!

Svoboda organizacije.

Koalicijska svoboda je največjega pomena! Ne samo pravica, da se sme delavstvo organizirati narodno, temveč tudi mednarodno. Kako bomo dosegli to pravico! Upam, da morem odkrito reči, da tu na Balkanu ne boste dobili te pravice, dokler je na zapadu, kjer imamo močnejše organizacije, ne bomo dobili, ker tu se polagajo temelji za politično in gospodarsko svobodo na Balkanu. Dokler je ne bomo imeli pri nas, tako dolgo je ne boste imeli tudi vi. Tako si moramo priboriti najprej na zapadu pravico, graditi si naše organizacije, na zapadu moramo brezobzirno izpeljati boj proti vsem določilom, ki onemogočujejo vsako nastopanje in prepovedujejo stavkanje. Mi pa bomo morali nastopati vedno, tu in tam se bomo morali bojevati, toda končno nam ne pomaga nič, če si zakrivamo resnico, da delavstvo ne bo doseglo ničesar, dokler ne izgradimo močnih organizacij, dokler ne bomo v stanu skupno nastopati in dokler bo delavstvo razcepljeno.

Enotnost!

Delavstvo more samo takrat česa pričakovati od mednarodnega urada dela in mednarodnih delavskih konferenc, če se narodno in mednarodno, ekonomsko in finančno močno organizira, šele takrat bo dobilo v roke oblast. Predvsem moramo gledati na to, da omejimo razcepljenost v svojih vrstah. To je težko doseči, dobro to vemo, toda res je tudi, da bo pri vedno naraščajočem preganjanju delavstva in vedno se bolj razvijajočem kapitalizmu, vedno bolje in ravno na ta način lažje mogoče doseči enotnost. V tem oziru je zveza z ruskimi strokovnimi zvezami izredno velike važnosti, ako v resnici pride do enotnosti. Ako se res posreči doseči enotnost, tedaj je skupen nastop samo še vprašanje kratkega časa. Naša naloga je, da zopet okrepimo organizacije, da preneha razcepljenost v delavskih vrstah, da prenehajo medsebojni boji.

Mednarodna pomoč pri mezdnih bojih.

V kratkem se bo vršil kongres naše strokovne internacionale. Za ta kongres je med drugimi predložena sledeča resolucija:

1. Mednarodna strokovna zveza naj uvede internacionalne pomožne akcije le tedaj, ako je istočasno vpletenih več poklicnih ali industrijskih zvez ene dežele v tako obsežne gospodarske boje, da se za njihovo izvedbo potrebnih sredstev ne da zbrati v dotični deželi ali pa pri internacionalnih poklicnih organizacijah, katerim pripadajo v bojih udeležene zveze. V izjemnih slučajih lahko uvede mednarodna strokovna zveza pomožno akcijo, če je v eni državi tako veliko število delavcev posamezne stroke v boju, da ne zadoščajo lastna sredstva ali sredstva mednarodnega poklicnega tajništva.

2. Internacionalno pomožno akcijo se lahko uvede samo na predlog deželne centrale, kateri pripadajo podpore potrebne organizacije. Odločati o tem, ali naj se tako akcijo uvede, sme predsedstvo mednarodne strokovne zveze. Deželni centrali, ki stavlja predlog, je treba omogočiti, da sama ustno na seji predsedstva utemelji svoj predlog.

3. Priključene deželne centrale so dolžne, da na poziv mednarodne strokovne zveze za uvedbo splošne pomožne akcije takoj odgovore in ukrenejo z največjo hitrostjo vse potrebno, da spravijo skupaj številu članov odgovarjajoč znesek.

4. Ves denar se nakaže mednarodni strokovni zvezi, ki jih nakazuje dalje prizadeti deželni centrali. Po končanem boju mora mednarodna strokovna zveza (MSZ) objaviti obračun.

5. Internacionalno pomožno akcijo je mogoče uvesti samo pod sledečimi pogoji:

a) podpore potrebne organizacije morajo biti članice MSZ pripadajoče deželne centrale;

b) deželna centrala, ki ji pripadajo prizadete organizacije, ima predložiti MSZ motivirano prošnjo. Motivacija mora vsebovati: sumarično poročilo o vzrokih in poteku konflikta, pregled o organizacijski moči in finančni sposobnosti za pomoč prosečih organizacij in vseh drugih deželni centrali priključenih organizacij. MSZ mora to poročilo dostaviti vsem drugim deželnim centralam.

6. Deželna centrala se obveže, da bo MSZ informirala periodično o poteku in stroških boja. MSZ ima ta poročila dostavljati vsem deželnim centralam.

7. Mednarodnim poklicnim tajništvom ni dovoljeno, pri svojih zbirkah za svoje organizacije prekoračiti krog svojih članov. O uvedbi zbirke je treba obvestiti MSZ.

8. Ako na poziv MSZ uvedejo deželne centrale splošno pomožno akcijo, imajo internacionalna poklicna tajništva ustaviti svoje posebne zbirke.

9. Mednarodni prelom stavke je treba preprečiti. Kdor bi postal kriv preloma stavke, se ga izključi iz organizacije.

10. V izjemnih slučajih pozove pristojna deželna centrala MSZ, da ta prepreči dohod gotovega blaga v deželo, v kateri se bojuje boj. Pri tem je treba dokazati, da so se v deželi sami podvzele vse mere za onemogočenje dovoza in transporta blaga.

V organizaciji je moč!

Ali more narodna strokovna zveza koristiti delavstvu?

V današnjem »Delavcu« objavljamo predlog o mednarodni pomoči v mezdnih bojih. S tem sklepom bo internacionala do podrobnosti določila načine mednarodne pomoči bojujočemu se proletariatu posameznih držav.

Pri tem se mora vsakdo vprašati, ali morejo katerekoli organizacije izven naše strokovne internacionale koristiti delavstvu? Odgovor je lahek. Za vsak večji boj je danes potrebna mednarodna dejanska solidarnost v boju. Mednarodno organizirane so samo zveze, pripadajoče Strokovni komisiji.

Vsak denar narodni strokovni zvezi ali krščanskim socialcem je izgubljen in žrtvovan za štrajkbreherstvo.

Vse druge organizacije so samo filialke raznih političnih strank.

Samo naše organizacije so res strokovne in mednarodne. Vse delavstvo spada k nam. In edino pri nas ima garancijo, da bo nekaj dosegel.

Kaj je v rudarskih revirjih?

Na konferencah, ki jih je sklicala Del. zbornica v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju, so slikali rudarji svoj položaj tako-le:

Višina plač:

V akordu se zasluži danes manj, nego pred vojno in tudi manj, nego pred 1. aprilom 1926.

V Trbovljah je morala zaslužiti pred vojno partija 6 mož 24-urno brez streliva 19 vozičkov, s strelivom 26 vozičkov (3.3 odnosno 4.3 vozičke na moža in šiht), da je prišel rudar na gosposko dnino, ki je znašala 2.90 K (43 Din). Partije, ki so zaslužile največ, so odkopale 42 vozičkov (7 vozičkov na moža in šiht) in so zaslužile 5—5.5 kron (75—82 Din).

Pred 1. aprilom 1926 je bila storitev, potrebna za dosego gosposke dnine (27.75 Din in draginjske doklade) na 6 mož 32 vozičkov (5.3 vozičke na moža in šiht). Največja storitev pa je bila 45 vozičkov (7.5 na moža in šiht). Zaslužek za največjo storitev ja znašal 70—75 Din. K temu je prišlo še 7.5—15 Din doklade od tekočega metra.

Po 1. aprilu je minimalna storitev za 6 mož, pri kateri se zasluži gosposka dnina 40 Din 33 vozičkov (5.5 na moža in šiht). Pri tem pa mora delavec smodnik sam plačati. Odbitek za smodnik je enak odškodnini za odkop 7 vozičkov premoga, tako, da znaša minimalna storitev 40 vozičkov (6.6 vozičkov na moža in šiht). Maksimalna storitev znaša sedaj 60 vozičkov ali 10 vozičkov na moža in šiht. Zaslužek je tu 130 Din. Na trdem je maksimalna storitev le 35 vozičkov (5.88).

Iz tega bi sledilo: Da se je večala minimalna in maksimalna storitev na odkopu v letih 1913- pred aprilom 1926 in po aprilu 1926 v tem-le razmerju:

	1923	pred 1926	po 1926
minimalna	100	123	153
maksimalna storitev	100	107	140

Plače pa so se kretale v naslednjem razmerju:

	1923	pred 1926	po 1926
za minimalno	100	100	93
za maksimalno storitev	100	100	160

Rudarji so se pritoževali, da akordne postavke na mehkem in trdem niso prilagojene niti iz daleč storitvenim možnostim.

Ni odvisno toliko od pridnosti rudarja ali napravi bogato premirane maksimalne storitve, kakor od golega slučaja. Tako izgublja premijski sistem, ki je naveden v rudniku Trbovlje še tisti smisel, ki bi ga mogel imeti. On ne veča produkcije, temveč ustvarja le docela neupravičene velike razlike med zaslužki. Tudi pri akordih na pripravi je slično.

Tam je bila l. 1913 storitev za dosego gosposke dnine: Brez smodnika 2.2 vozička na šiht in moža, s smodnikom pa 3.3 vozičke. Največja storitev je bila 4 vozičke na šiht in moža, zaslužek za največjo storitev je bil 4 K.

Pred 1. aprilom 1926 je bila minimalna storitev 3.3 vozičke, maksimalna pa 4.3 vozičke (Zaslužek 50 Din).

Po 1. aprilu pa je minimalna storitev brez smodnika 3 vozičke, s smodnikom 4.3, maksimalna pa 6 vozičkov.

Po teh navedbah bi bila relacija storitve tale:

	1913	pred aprilom 1926	po aprilu 1926
minimalna s smodnikom	100	100	130
maksimalna	100	106	150

Pri zidarjih je zaslužek 9 mož mesečno normalno na 28 m debelosti 30 cm 4—5 K. Zaslužek je bil 60—70 Din. Pred 1. aprilom 1926 je zaslužila ta partija pri storitvi 20 m debelosti 60 cm 50—60 Din. Po 1. aprilu pa znaša zaslužek pri isti storitvi 40—50 Din.

Pri tesarjenju je bila pred vojno in sedaj storitev ista. (3 m, 24-urno na 6 mož).

Zaslužek je bil pred vojno 4 K (60 Din), pred prvim aprilom 50% višji od gosposke dnine, po 1. aprilu pa je 44 Din. Isto razmerje je pri akordih v delavnicah pri polaganju proge.

Pri gosposki dnini so bili že pred vojno zaslužki nezadostni. A tudi teh zaslužkov se ni povečalo, kakor bi zahtevalo to današnje stanje draginje. Zato so ljudje prisiljeni delati nadure. To je posebno na dnevnem kopu pri Dukiču. Tam se delajo nadure redno in brez zakonito določene odškodnine. Tu ne drži nobena pogodba, nobena obljuba, — delavski zaščitni zakoni se kršijo, kakor, da bi zato podjetje ne bili pisani.

V Hrastniku je bila pred vojno minimalna storitev na šiht in moža pred vojno 2.4 m³ na mehkem, 1.8 m³ na trdem, maksimalna pa 4 m³. Minimalni zaslužek je bil 2.9 K (43 Din) maksimalni pa 4.5 K, ali 67 D.

Sedaj prideta dve tretjini nasadb na povprečno storitev 3.6 m³ na trdem in 4.3 m³ na mehkem (30 stopinja), zaslužek po odbitku stroškov za smodnik 35—45 Din), ena tretjina nasadb pa na povprečno storitev 4.9 m³ (zaslužek po odbitku stroškov za smodnik 50 do 64 Din).

Posebno težko pa je udaril delavstvo novi način odškodnine za zasipavanje jam.

V Hrastniku se zasipavajo jame brez zadostnih tehničnih pripomočkov. Zato je to delo zelo zamudno. Prostor, ki ga ena partija v tednu dni izkoplje, zasiplje ista partija 14 dni.

Pred vojno se je odškodovalo zasipavanje z gosposko dnino (43 Din). Sedaj se plačuje zasipavanje v akordu, s 7.14 Din od metra.

Ta akordna postavka je docela nezadostna. Ona se izravnava do neke mere z večjimi akordnimi postavkami od kopanja premoga. Vendar omogoča tak mezdni sistem nezadostne zaslužke, pri prekomernem delu. Enako kot v Trbovljah igrajo tudi v Hrastniku veliko vlogo premije, ki morejo doseči v najugodnejšem slučaju isto višino, kakor bi jo dosegal zaslužek, preračunan po minimalnem mezdnem tarifu.

Streliva se porabi na trdem za 6 m³ 1 kg. En kilogram stane 25.26 Din, ki jih mora rudar plačati. Na mehkem se porabi 1 kg smodnika povprečno šele na storitev 15 m³.

Na progi po premogu je bila pred vojno normalna storitev za nasadbo 6 mož na 26 šihtov 30 m, sedaj pa je na trdini 45 m, na mehkejem 50, na najmehkejšem 55.

Na nasipu se je zahtevalo pred vojno za gosposko dnino izpraznjenje 20—25 vozičkov na 2 moža za gosposko dnino. Sedaj pa se zahteva izpraznjenje 40 vozičkov.

V Zagorju ni premijskega sistema v tem smislu, kakor v Hrastniku in Trbovljah.

Sicer se pri nadnormalni storitvi tudi tu akordna postavka za 30 Din poveča, a premija ostane tu stalna in se ne veča z vsakim vozičkom.

Medtem, ko se veča v Hrastniku akordni tarif na odkopu od 7.10 Din na 14.5 Din od vozička, pozna Zagorje le akordni postavki 11 Din in 11.30. Ker storitev vkljub temu prav nič ne zaostaja za ono v Hrastniku in Trbovljah, je doprinešeno v Zagorju dokaz, da so krivične neenakosti pri akordnem tarifu, ki je v veljavi v Trbovljah in Hrastniku tudi s stališča pospeševanja produkcije nepotrebno. V ostalem pa akordni tarif tudi v Zagorju vkljub znatnemu povečanju storitve ni dosegel draginjskega količnika.

Razmeroma visoko povprečje plač razlagajo rudarji v vseh treh rudnikih tako-le: v povprečnih plačah je vsebovana tudi 50% nagrada za nadurno, oziroma nedeljsko delo, pri zunanjih delavcih pa še 50% nagrada za delo ob deževnem vremenu.

Pri normalnem obratovanju se mora računati, da je zaposlenega ob nedeljah 5 do 10% moštva pri raznih nujnih delih ter na straži v jami, kakor tudi zunaj pri raznih objektih.

Na drugi strani pa dvigajo povprečje razni višji zaslužki, ki so vsled rastočih akordnih tarifov deloma mnogo nad povprečjem.

Pri vsem tem pa se mora ceniti, da plače dveh tretjin rudarskih delavcev ne dosegajo mesečne plače 1000 Din, medtem ko dosega povprečje mesečne plače za zadnjo tretjino 1500 Din.

V vseh treh trenutkih se je povdarjalo, da v naših rudnikih akordna tarifa ni tako prilagojena možnostim zaslužka, kakor je to n. pr. v Nemčiji. Čeprav mora biti tudi slabše delo storjeno se plačuje pri nas brez vseh ozirov le uspeh dela. Vsled tega imajo dobiček tisti, ki pridejo na mehka mesta, drugi imajo pa izgubo. Tako akordni tarif, kakor zaračunavanje smodnika pospešujeta to krivico. Minimalni zaslužek se garantira šele pri razmeroma visoki minimalni storitvi.

Kdor te meje ne doseže, kar se često zgodi, mora smodnik vseeno plačati, čeprav malo zasluži, tako, da pade njegov čisti zaslužek skoro na ničlo.

V takih slučajih se more normalna dnina le na podlagi prošnje priznati, kar pa je prepuščeno popolnoma samovolji paznikov in uradnikov. Te prošnje — takozvane reklamacije — se morajo prijaviti tekom 24 ur, sicer zapadejo. To se zgodi često, ker delavci v 24 urah uradnika, ki je s tem poverjen niti najti ne morejo.

V jamah bi se v vročini na mokrem in pri slabem zraku ne smelo delati več nego po 6 ur. Nadzorno osobje pa dela z vsem pritiskom na to, da se te zakonske določbe ne vpoštevajo.

Ako je med premogom preveč jalovine se za take vozičke ne plača nikake odškodnine, tudi za premog ne, ki je v teh vozičkih. Z ozirom na to, da se izloča na ta način vedno več vozičkov od zaračunavanja pri plači, postaja vedno aktualneja zahteva: **da se odškodujejo taki izvrženi vozički z gotovim odstotkom enote,** ker je gotov odstotek premoga brez dvoma tudi v črtanih vozičkih.

Pri zaračunavanju mezd prihaja do številnih pomot. Posebno pogosto na Dukičevem dnevnem kopu v Trbovljah. Pri izplačevanju se dogaja, da primanjkuje drobnega. V takih slučajih se vedno pripeti, da mora utrpeti delavec zato kak dinar škode.

Osemurnik je v revirjih le na videz še v veljavi, pri Dukičevem dnevnem kopu niti na videz ne.

V rudnikih Trboveljske same delajo delavci, ki so izvršili že svoj šiht v jami, še na skladišču premoga, kjer nakladajo premog in zalog, ali ga izkladajo na zaloge.

K temu jih sicer uprava rudnika ne sili direktno, pač pa z nezadostnimi plačami indirektno.

Ker so te nadure »prostovoljne« se tudi ne plačujejo kot nadure s 50%, temveč prihaja le v povprečnem številu šihtov do izraza.

Vkljub temu, da smo imeli v letu 1926 mesce, ko se je delalo le po 17 šihtov na mesec, je bilo storjenih v letu povprečno vendarle po 300 šihtov na delavca in leto odnosno po 25 šihtov na delavca in mesec.

Ker daje družba premalo brezplačnega orodja, ga morajo rudarji kupovati. Kupovati ga pa morajo pri družbi. Zaračunava pa se jim dražje, kakor po drugod. Tako zahteva rudnik v Hrastniku za strelno žico Din 36, medtem, ko se dobi taka žica privatno za 18 Din, pri tem meri rudniška 60 m in je železna, privatna pa je daljša in pocinjena.

Na separaciji se vpije nad ljudmi, mladina in ženske se priganja, kakor živino. V Hrastniku se je izpraznilo na 8 ur prej 350 vozičkov, sedaj jih 500. Tudi se je uvedel neznosen priganjaški sistem, združen z občutnimi kaznimi, zoper katere praktično ni pritožbe. Radi majhne kepe jalovine v premogu se kaznuje delavca, kar s 50 Din globe, to je več, nego z izgubo celodnevne plače.

To priganjanje, večja storitev in manjše ter nezadostne plače delajo razmere v rudarskih revirjih dan za dnem neznosneje.

ŽIKA

Pred vojno je pri nas vsaka gospodinja kuhala rženo kavo, bodisi samo ali kot pridatek. Danes jo lahko zopet uporablja, ker dobi v vsaki trgovini pravo **»ŽIKO«**, ki nudi po izjavi zdravnikov najprimernejši zajutrek za otroke in odrasle.

Vajeniški počitniški domovi.

(Iz knjige A. Marianek: Lehrlings-Ferien in Oesterreich.)

(Konec.)

Tudi vzgojni vpliv bivanja v počitniškem domu je zelo važen. Žal je resnično, da od naporov in skrbi izmučeni delavci, katerih sinovi posečajo naše domove, niso vedno pravi vzgojitelji. V njihovi vzgoji deluje navadno nekaj preveč ali nekaj premalo. Oni vzgajajo ali preostro ali pa premehko. Brezdvomno že teh par tednov v počitniškem domu zagladi marsikako vzgojno napako in blažilno vpliva na mladino. V domovih ni za nikogar nobenih prednosti in nobenega zoperstavljanja. Vsi so sie enaki med seboj. Kdor ne vrši mnogoterih pogojev, izvirajočih iz skupnega življenja, se sam izključi iz kroga svojih tovarišev. Med gojencem in nameščencem zavoda posredujejo iz krogov gojencev samih od njih prosto izvoljeni reditelji, da je potemtakem gojenec v prvi vrsti odgovoren sebi in svojim tovarišem za vse kar počne. Da vsebuje ta organizacija važen vzgojni faktor, je razvidno že iz dejstva, da sicer takega obrata sploh ne bi bilo mogoče vzdržati v redu ali pa samo z največjo strogostjo. Končno pa so v domovih posebno dečki, pravi pristni vajenci v najbolj norih letih, v starosti, ko tudi čisto dobro meščansko vzgojeni mladini marsikaj prezremo. Da se obratovanje po naših vajeniških domovih, ne glede na brezpomembne malenkosti, vrši skoro brez vsakšnega trenja, dokazuje, da se je sistem rediteljev in samouprave v naših domovih dobro obnesel in da smo tudi z vzgojnimi uspehi bivanja v domovih lahko zadovoljni.

Mnogi faktorji, ki so se v Avstriji strnili za ohranitev vajeniških počitniških domov, zlasti bolniške blagajne in dunajska mestna občina, lahko z zadoščenjem pokažejo na veliko delo, da je bila z njihovo pomočjo oživotvorjena skrbstvena akcija za vajence. Počasi, toda stalno smo domove opremili tako, da danes odgovarjajo vsem zahtevam, ki jih po pravici stavimo nanje. Zlasti smo posvetili posebno pažnjo hrani, da bi mogli gojencem urediti zadostno, izdatno prehrano. Lahko ugotovimo sedaj, da so vsi gojenci s hrano popolnoma zadovoljni. Poleg hrane smo s posebno pozornostjo skrbeli za higijenske naprave. V vseh domovih je poskrbljeno za lastne kopeli, dobro opremljene ordinacijske sobe, bolniške sobe in domače lekarne.

Zaradi mnogih prijav je bilo leta 1925 treba sprejeti v domove 9100 gojencev. Izza avgusta 1918 do konca decembra 1925 smo oskrbovali v naših domovih vsega skupaj 44.114 gojencev 1,217.095 dni.

Iz tega močnega navala v naše vajeniške domove je najbolj razvidna silna potreba tega, čemur je naša akcija namenjena. Za mladino, ki še raste in ki kljub svoji mladosti in kljub temu, da je večina bolna, zlasti hudo razširjeni so pljučni katari, mora dan na dan prebiti v enostranskem, zdravju škodljivem delu, da se preživi, je večtedensko bivanje na deželi edina rešitev, ako nečemo izpostavljati te mladine težkim nevarnostim za njeno zdravje.

V tem letu (1925) so spet složno delovali vsi krogi, ki so interesirani na okrepitvi zdravja pri naši mladini, da rešijo in zasigurajo mladim bitje najdragocenejše imetje: zdravje. To delovanje se kar najlepše razvija. Pospeševati pa je zapoved razuma in obenem ena najvažnejših ljudskih potreb. Pomagati, da avstrijska delovna mladina ta ideal doseže, je namen in cilj »Skrbstvena akcija za vajence«. Zato jo je treba smatrati za važno trajno institucijo, ki zasluži dejansko pospeševanje s strani vseh, ki jim ni blagor ljudstva zgolj pluha beseda.

Izobrazba delavstva v Jugoslaviji.

V nedeljo, 3. julija, se je vršila v Mariboru konferenca Zveze delavskih pevskih društev Jugoslavije. Konferenci so prisostvovali zastopniki pevskih društev in Delavskih zbornic iz Slovenije in ostale Jugoslavije (s. Belić iz Beograda, ss. Štark in Fischer iz Zagreba, s. Tuma za »Svobodo«, s. Štukelj za prosvetni odsek ljubljanske Delavske zbornice). Na konferenci je prišlo do plodovite razprave o koncentraciji izobraževalnega dela med proletariatom. Danes obstoja v Sloveniji izven »Svobode« cela vrsta majhnih in večjih pevskih, športnih in drugih društev, na jugu so razkropljena društva vsako v svojem kraju — brez ene vodilne glave, brez centrale, ki bi usmerjala delo vseh društev v smislu socializma.

To stanje mora prenehati. Tako kot imajo posamezne stroke svojo samostojno krojaško, železničarsko, kovinarsko itd. organizacijo — ki pa so vse skupaj vendar združene v vse obsegajoči Združeni delavski strokovni zvezi, prav tako se morajo organizirati posamezna športna, pevska, dramatična, telovadna društva v svoje športne, pevske, dramatične in telovadne zveze. Vse te zveze pa morajo biti združene v splošni socialistični kulturni matici »Svoboda«.

Na jugu so drugačne razmere. Vendar se mora doseči med vsemi pokrajinami ena sporazumna platforma za izobraževalno delo.

V ta namen je konferenca tudi sprejela po s. Štuklju stavljen predlog, ki se glasi:

»Konferenca Zveze delav. pevskih društev dne 3. julija 1927 v Mariboru nasvetuje vsem Delavskim zbornicam Jugoslavije odnosno centralnemu tajništvu Delavskih zbornic, da se skliče splošna konferenca delegatov Delavskih zbornic in vseh predstavnikov vseh delavskih izobraževalnih organizacij iz cele države. Ta konferenca naj naj-

VSAKOVRSTNA OBLAČILA

za gospode in dečke po najnižjih cenah edino le pri

JOS. ROJINA, LJUBLJANA.

de praktična pota in načine za enotno izobraževalno delo delavskih organizacij.«

Delegata zagrebške in beograjske zbornice sta predlagala, naj prevzame in vodi iniciativo za to konferenco prosvetni odsek Del. zbornice v Ljubljani.

Ko se bo ta pozitivni sklep pevskih društev uresničil, bomo v izobraževalnem delu prešli od eksperimentiranja k sistematičnemu delu. To bo koristilo celotnemu delavskemu gibanju, posebno pa strokovnim organizacijam.

Pomen delavskih knjižnic.

Z ustanovitvijo knjižnice prosvetnega odseka Delav. zbornice v Ljubljani se je pri nas otvorila prva delavska knjižnica, v kateri se vodi točna statistika in gospodarstvo. Obstojale so pri nas že prej delavske knjižnice po raznih krajih. Toda večinoma so vse zaspale spanje pravičnega deloma radi denarne krize, največ pa radi tega, ker se organizacije niso zavedale, da je treba za knjižnico tudi truda in sposobnih ljudi.

Prosvetni odsek Delavske zbornice je razposlal na vse organizacije vprašalne pole, v kakem stanju so delavske knjižnice v posameznih krajih. Ko bodo zbrana poročila o vseh knjižnicah, bomo dobili enoten pregled in potem bo šele mogoče urediti knjižnice tako, da bodo služile delavstvu in da bodo mogle same finančno izhajati. Zato priporočamo vsem podružnicam, da hitro in točno odgovore na vsa vprašanja, čim dobe vprašalno polo. Vsak kraj želi imeti svojo dobro knjižnico. Zato pojdite na roko prosvetnemu odseku, da si tako knjižnico ustvarite.

„Idila“ v lesni industriji.

Osrednje društvo lesnih delavcev je prejelo dopis iz Črnomlja, ki je vreden, da se ga predloži javnosti, ker živo karakterizira razmere v lesni industriji v Črnomlju. Glasi se:

Obveščam Vas, da se na žagi »Jugoles« v Črnomlju dela 12 ur dnevno in sicer je delovni čas razdeljen tako, da se dela od 7. ure zjutraj do 11., nakar sledi ena ura odmora, tako, da se prične z delom zopet ob 12 uri in traja do 4. popoldne, nakar zopet sledi ena ura odmora in se ponovno prične delo ob 5. uri in traja do 9. ure zvečer. Dela se torej polnih 12. ur. O kakem plačilu 50% doklad za nadure, kakor to določuje zakon, ni ne duha ne sluha. Gorje tistemu delavcu, ki se brani 12 urnega dela ali pa se upa zahtevati po zakonu zajamčenih doklad za nadure. Takoj je na cesti. Še hujše, je za one, ki so zaposleni pri prevozu lesa na ozkotirni industrijski železnici, ki je v obratu, takorekoč noč in dan, pogostoma tudi ob praznikih in celo ob nedeljah!

O kakem doplačilu za nadure in delo ob praznikih ter nedeljah seveda tudi ni nobenega govora. Onim, ki vozijo s stroji, se enostavno reče: »Vi imate mesečno plačo in Vam vsled tega nobena doklada ne pripada!« Kako malo se uvažuje predpise, dokazuje tudi dejstvo, da nekemu dečku poverjena lokomitiva, s katero vozi po 20 kilometrov dolgi progi in ni niti izprašan kurjač, kako-li strojnik.

Kot krona vsemu je bila itak že nezadostna plača delavcem še reducirana. Dokler so bili gospodarji židje, je bila za polovico bolje za delavce pri tem podjetju, kakor je pa sedaj.

V delo se sprejemajo le siromašni ljudje iz kmetov, ki so z vsem zadovoljni.

Naprošate se, da obvestite o vsem tem banko v Ljubljani in da se pridete na lastne oči prepričat, kako tukaj delavci delajo in kako ti delavci žive.

Z velespoštovanjem

bivši cirkularist N. N., ki se ne nahajam več v Črnomlju.

K temu dopisu dostavljamo:

Naslikane razmere pri družbi »Jugoles« v Črnomlju, se od razmer pri vseh ostalih podjetjih lesne industrije v Sloveniji bivstveno ne razlikujejo.

Podjetniki lesne industrije so si na svojih podjetjih ustvarili pravcate samostojne države v državi, za katere zakoni, osobito pa zakoni socialnopolitične naravi enostavno ne veljajo. Da je danes tako, niso toliko krivi delodajalci, kakor delavci sami. Reakcionarni, kakor delodajalci so, ne iščejo plodonosnosti in rentabilitete svojih podjetij v moderni tehnični izpopolnitvi svojih obratov, ampak iščejo uravnovesiti dobičkanosnost edinole na račun slabih plač delavcev. V Avstriji, Češkoslovaški, Nemčiji itd. posebno pa v Ameriki je v tem pogledu precej drugače. Dokler pa bodo delavci na lesnoindustrijskih obratih tako indolentni napram vsakemu pokretu, kakor je to pri nas v Sloveniji slučaj, ni za pričakovati, da bi se v tem pogledu kaj izpremenilo.

Kdo bi zameril podjetnikom, da polagajo pri svojih kalkulacijah glavno važnost na čim daljši delovni čas in čim manjše plače, saj jim to narekuje njihova mentaliteta in njihovo stališče kot podjetnik ali ne? Nikar se brezvestnosti delodajalcev in njihovemu brezmejnemu izkoriščanju delavcev ne čudimo. Delavci jih s svojim pasivnim zadržanjem na to indirektno pozivajo. Odpora s strani delavcev ni, vse povsod vlada molk, kaj čuda, da lesni industrijci tako zadržanje v javnosti in napram oblastem razlagajo kot zadovoljnost.

Gorenji dopis je najboljši dokaz za to, kako bi ne smelo biti. Dokler je bil pisec dopisa v delu pri družbi »Jugoles«, je sicer dobro vedel, kje je Osrednje društvo lesnih delavcev, toda zglasil se ni. Šele sedaj, ko se je naveličal robovanj atej družbi in je odšel, piše kake obupne delovne razmere vladajo v Črnomlju. Šele zdaj zvoni, ko mu je toča pobila. Vsak umni gospodar se proti škodam zavaruje pravočasno in ne čaka, da ga neurja uniči. Zakaj, vprašam, zakaj ni stopil v stik s strokovno organizacijo, dokler je tam še delal in skušal z dobrim primerom organizirati vse svoje sodelavce, da bi se z združenimi silami napravil red. Bal se je najbrže, da bi zgubil delo radi organizacije, vsaj tako se glase običajni izgovori, ko ga je pa uprava podjetja sama vrgla na cesto, pa je dobro. Toda zdaj poziva organizacijo, naj se za stvar zavzame in pomisli, da organizacija ne more biti nobena fiksija, ampak, da mora sestojati iz živih bitij, iz delavcev, tudi onih v Črnomlju. Prilike je bilo že dovolj, vsaj je baš Osrednje društvo lesnih delavcev že ne enkrat hotelo lesne delavce v Črnomlju organizirati. Vsakokratni poskus je ostal brezuspešen, ker se je vselej razbil ob neverjetni zanikarnosti in malodušnosti delavcev samih.

Kako malo se brigajo lesni delavci za vse, kar je v zvezi z njihovimi odnošaji, dokazuje tudi to, da pisec dopisa niti ne navaja imena dotične banke, ki je lastnica podjetja, ker tega najbrže niti ni vedel.

Sem prepričan, da bo Osrednje društvo lesnih delavcev, kakor vedno posvetilo vsebini dopisa svojo pozornost, ves trud pa bo zaman, če prizadeti delavci končno sami ne bodo uvideli, da prvi pogoj vsakemu uspešnemu delu, je čvrsta strokovna organizacija, ki bo imela zadosti odporne sile in dovolj borbenega duha. Vse teorije in vso govoričenje je podobno pozlačenemu orehu, ki je znotraj votel. Skrajni čas je, da lesni delavci širom Slovenije otresejo svoj sedanji ponižujoči značaj in da se preleve v možati značaj zavednih delavcev, ki si potom svoje strokovne organizacije bodo znali priboriti dostojno mesto na solncu. —n.

Domači pregled.

Knjižnica prosvetnega odseka Del. zbornice v juniju.

Junija meseca si je v knjižnici prosvetnega odseka Del. zbornice v Ljubljani izposodilo 300 čitalcev 608 knjig in sicer 360 slovenskih, 221 nemških, 27 hrvatskih; po vsebini: 542 leposlovnih, 66 znanstvenih. Dohodkov je bilo 880.50 Din. Vpisalo se je 30 novih, tako da ima knjižnica sedaj že 420 rednih čitalcev. Odkar si knjižnica nabavlja nove leposlovne knjige v nemškem jeziku, vidno napreduje izposojanje nemških knjig: v marcu je bilo n. pr. izposojenih od 780 knjig 127 nemških, v maju od 625 knjig 187, junija pa od 608 knjig 221 nemških.

Kongres »neodvisnih strokovnih« organizacij v Beogradu.

12. junija se je otvoril kongres takozvanih neodvisnih strokovnih organizacij, znanih pod imenom CRSOJ. Kongres je trajal pet dni.

Pet dni so se samo prepirali med seboj oni, ki vpijejo po enotni fronti, ki pa ne morejo napraviti enotnosti niti v svoji organizaciji. CRSOJevci so hoteli razbiti Združeno delavsko strokovno zvezo, ubili pa so sami sebe, kakor je to kongres jasno pokazal. **Vodja skrajnega levega krila Pavle Pavlović je na splošno presenečenje vsega kongresa ugotovil, da je CRSOJ od leta 1925, — to je od strokovnega zedinjenja sem — izgubil 16.000 članov, tako da šteje danes samo še 3—4000 članov.** — To pove vse . . .

Kaj to pomeni?

Zadnja »Enotnost« objavlja nekako resolucijo, da se mora delavstvo pripraviti na delo izven enotnih strokovnih organizacij Strokovne komisije. Ali se mislijo drekalistični voditelji kot odkriti razbijači postaviti na Bernotovo stran? Delavstvo jim pri tem poslu ne bo sledilo. Voditelji sami naj si pa predhodno ogledajo bilanco CRSOJ.

Zaposlovanje inozemcev.

G. Minister Socialne Politike je z rešenjem br. 5559-IV od 16. VI. 1927 odredil, da velja glede zaposlenja inozemcev v naši državi povsem še Pravilnik o zaposlovanju inozemskih delavcev z dne 24. nov. 1925, razglašen v Uradnem listu z dne 7. dec. 1925, št. 362-108. — Oblastna Inspekcija Dela v Ljubljani.

Mednarodni pregled.

Nova uredba o brezposelnih podporah v Rusiji.

Po novi naredbi sovjetske vlade bodo prejemali brezposelne podpore samo oni, ki so odpuščeni z dela in registrirani pri borzi dela. Oni, ki so sami zapustili službo, dobe podporo le pod gotovimi pogoji in sicer samo šele po enem mesecu, odkar so zapustili službo! Brezposelni, ki se lahko prehranijo v svoji družini, ne dobe nobene podpore. Sezonski delavci imajo pravico do brezposelne podpore samo v tem slučaju, ako med sezono niso imeli nobenih dohodkov. Brezposelna podpora se deli na osnovno podporo in družinsko doklado. Celotna podpora ne sme presegati polovice zadnje delovne mezde.

Kongres ameriškega biroja za delavsko izobrazbo.

Ameriški urad za delavsko izobrazbo je imel svoj kongres s 300 delegati v Bostonu. Najvažnejši sklep je: ustanovitev fonda v znesku **enega milijona dolarjev** za zgradbo **delavske univerze** v Brookwoodu.

Berlinska strokovna šola

poroča o svojem delu pomladi 1927, da je znašal celotni obisk 1404 slušatelje, ki se dele v sledeče kategorije: v sistematičnih tečajih 372 slušateljev, v seminarjih 90, v mladinskih kurzih 97, v kurzih za strokovne uradnike 214; posebne tečaje posameznih strok je obiskovalo 631 slušateljev. Vsakdo si iz tega lahko ustvari sliko, kako skrbe nemške organizacije za vzgojo voditeljev in funkcionarjev.

Internatni tečaji na Češkem.

Nemška socialistična izobraževalna centrala v Čehoslovaški je uvedla internatne tečaje, ki trajajo po 3—14 dni, to se pravi, da so obiskovalci teh tečajev za to delo preskrbljeni s hrano in stanovanjem. Za strokovne funkcionarje so 14-dnevni tečaji; drugi: govorniški, ženski, mladinski, za občinsko politiko so krajši.

Konferenca rudarske internacionale.

V Parizu je zborovala konferenca rudarske internacionale. Nas bo zanimal položaj rudarstva v posameznih državah.

Iz **Amerike** je bilo podano pismeno poročilo o tamošnji rudarski stavki. Stavka se je pričela 1. aprila in še vedno ni končana.

V **Franciji** je dvig franka povzročil 6—7odstotno znižanje plač. Povprečna kopačeva plača znaša 32, 35, 38 frankov. Premogovna produkcija Francije je znašala 51 milijonov ton, poraba 72—75 milijonov ton, uvoz 22 milijonov.

V **Angliji** je položaj rudarjev slabši kakor prej. V 24 okrajih so tarifne pogodbe. Z izjemo treh revirjev so podjetniki izvedli znižanje plač in zvišanje delovnega časa. Velika brezposelnost in skrajšano delo je v večini revirjev.

Na **Poljskem** je bilo aprila zaposlenih 132.000 rudarjev. Od tedaj je bilo 16.000 odpuščenih, 15.000 jih dela po tri dni v tednu, 22.000 po štiri dni, 19.000 po pet dni, tako da je danes polno zaposlenih le 60.000 delavcev.

Na **Holandskem** se je produkcija dvignila.

V **Belgiji** je kriza. Tarifna pogodba izteče v oktobru, nova pogajanja se prično v avgustu.

Dobri in pošteni dohodki

vsakomur in povsod na razpolago:

Brezplačna pojasnila:

FRAN KOS, LJUBLJANA,

Židovska ulica 5

Živilska industrija in živilski delavci v Italiji.

1. Pekarstvo.

Tendenca za industrijaliziranjem fabrikacijske dobave kruha se razvija neverjetno počasi. Z izjemo nekaterih mestnih centrov so srednje in manjše krajevne grupacije še vedno skozi in skozi v patrijarhalnih maloobrtniškomojstrskih razmerah. Radi te zaostalosti naleti vsak delavski varstveni zakon na energičen odpor na malem zaslužku pri mojstrih. Krivo je temu tudi to, da se dovoljuje brezmiselno konkurenco, katera poslabšuje in uničuje celokupne življenske pogoje vseh pekovskih delavcev.

Glavni vzrok današnjemu slabemu stanu je ogromno število peči v primeri s prebivalstvom v posameznih okrajih.

Za oporo teh trditev naj služijo sledeče številke: Zadnja, obsežna okrožna uradna vprašanja glede krušne dobave v Italiji gredo do leta 1906 nazaj. Pokazalo se je, da obstoji 35.000 peči s 46.000 peki. V primeri s tedanjim prebivalstvom je znašala produkcijska množina povprečno na posamezno peč 1.86 cent.

Razven tega uradnega vprašanja, ni dosedaj nobenih novih vladnih številk. Kljub temu razpolagamo z novejšimi podatki. To poročilo je bilo zbrano od okrožnih oblasti, ter veljajo kod oficijelna.

V Milanu se dnevno speče povprečno 1500—1600 cent. kruha. Število prebivalstva se suče nekaj čez milijon. Mesto ima 825 peči, to se pravi, na 1400 prebivalcev pride 1 peč. Med temi 825 pečmi je 12 velepekarn z 58 pečmi s povprečno dnevno produkcijo 4.5 cnt. kruha na 1 peč.

Dnevna produkcija posameznih pekarn ne prekorači 200 kg kruha.

Povedano naj bo, da so peči z direktno kurjavo (z drvmi) še v ogromnem številu, kakor je tudi ogromno število obratov brez mešalnega stroja (Knettmaschine) in predelavo testa z ročno silo. V drugih mestih — mnoga so velikega pomena — so dobavni pogoji še mnogo slabši. Zadostovalo bo, če naglasimo, da obstojajo italijanska mesta, kjer ne gnete ena oseba testo v koritu, ampak se pri temu delu poslužujejo še nog, ki nadomeščajo kompresor. V večjih ali manjših okrajih Apulije, Kalbrije, Trsta in goriškega zaledja pečejo kruh tudi ženske doma ter ga nosijo prodajat na trge in cestne vogale. Kakšna snaga in higijenska načela so v tem pekarstvu, si lahko čitalec sam predstavlja.

Poudarjamo: Italijansko pekarstvo bo premagalo krizo le z moderniziranjem svojega obratovanja.

2. Nočno delo v pekarnah.

Italijnski peki so bili prvi, katerim je uspelo spraviti v socialno zakonodajo v njihovi državi zakon, ki zabranjuje nočno delo v pekarnah in slaščičarnah. Po energični borbi in agitaciji, katera se je vlekla dolgo dobo, **preko 20 let,** je prišel leta 1908 ta zakon v veljavo. Po njem je delo od 9. ure zvečer do 4. ure zjutraj prepovedno. Dovoljenje za podaljšanje delovnega časa — n. pr. za predpripravo kvasa, testa — se ne dajejo. Mojstri so se na vse mogoče načine upirali izvedbi tega zakona, vendar pa je delavstvo doseglo svoj namen z uporabo vseh borbenih pripomočkov, kakor bojkota vsakemu podjetniku, kateri se ni striktno ravnal po predpisih. Ta zakon pa se je splošno uveljavil še le v zadnjih letih. Med vojno pa je prišlo do raznih popustov po

pekarnah, n. pr. kršitev 8-urnika in drugo. Po sklepu miru, pa je stopil gorenji zakon zopet v veljavo. Ponovna spremenitev tega zakona je bila skrajno lahko izvedljiva, vsled velikanskega dotoka mas v pekovsko organizacijo v letih 1919/20. V teh letih so peki zahtevali zboljšanje tega zakona, v tem smislu, da se mora preložiti delo od 4. ure na 7. uro zjutraj. Tedaj pa je vlada padl in z njo tudi ta predlog. Zkon o prepovedi nočnega dela, je še vedno v veljavi kljub temu, da se je v Neaplju in okolici že mnogokrat dogodilo, da so morali pekovski pomočniki pričeti z delom po 2, 3 in 4 ure preje, kakor predvideva zakon. I. T.

Podpora pekovskim delavcem.

Predsedstvo I. U. L. je vzelo na znanje reakcionarno stremljenje kapitalistov za poslabšanje obstoječih varstvenih zakonov za delavstvo v pekarnah in konditarnah. Na temelju doseženega 8-urnika, prepovedi nočnega in nedeljskega dela, ne obstoji nikaka gospodarska potreba, niti za podaljšanje delavnika, še manj pa za sedemdnevno upeljevo tedenskega dela. Strokovne organizacije so pozvane, z vsemi svojimi na razpolago stoječimi močmi, pričeti boj proti reakcionarnim načrtom. I. U. L. zagotavlja vsem organizacijam , katere bodo vodile borbo, svojo moralično in finančno pomoč.

Proti novim vojnam in za mir.

Apel predsedstva I. U. L. živilskim delavcem celega sveta.

Vojna nevarnost je zopet vstala. Predpriprave se vidno vodijo. Delavski razred celega sveta zna biti zopet, kakor leta 1924 postavljen pred izvršilno dejstvo vojne razprave. Naskok imperialističnih držav na revolucionarno Kitajsko, katerega vodijo imperialisti, proti svobodi kitajskega prebivalstva, provokatorski nastop angleške vlade proti sovjetski Rusiji, imperilalistična stremljenja fašistične italijanske vlade, pretrganje trgovske in diplomatske zveze od strani Anglije s Sovjetsko Rusijo, vse to so dejstva, ki javno govore proti miru in za vojsko.

Eksekutiva I. U. L. kliče vsem živilskim delavcem: **na stražo in v boj skupno z vsem ostalim delavstvom, proti vsem nevarnostim nove vojne. Proč z vojno! Za svobodo in mir med narodi!**

Naše organizacije.

Kovinarji.

Spregledali so! Delavstvo podjetja »Kovina« na Teznu pri Mariboru, ki je pred šestimi meseci še tavalo za orjunskimi kričači, **je spregledalo.** Po preteku treh let je spoznalo, da je bilo le orodje nacionalističnih hujskačev, ki so ga rabili le za svoje osebno štrebrstvo. V svoji pošteni delavski duši so mislili, da si bodo z nacionalnimi gesli in parolami zboljšali svoj socialni položaj, da bo zadostovalo, ako pred podjetnika polože orjunsko kapo, da se podjetnik ustraši in ugodi vsem njihovim željam.

Ali bridko so bili razočarani, ko so videli, da kapitalizem ne pozna niti vere niti narodnosti. Prišli so do spoznanja, da je le v razredni strokovni organizaciji prilika za zboljšanje socialnega položaja delavstva.

Tako so se začeli vračati v svojo organizacijo, katero so pred tremi leti zapustili. **Niso se zmotili!**

Nedavno so vložili pri podjetju spomenico, v kateri so zahtevali, da se uredi njihovo delovno in plačilno razmerje ter so pri razgovoru 1. julija sklenili naslednjo kolektivno pogodbo:

Kolektivna pogodba.

I. Plače:

1. Mladoletni profesionisti 4.— do 5.— Din urne plače.
2. Profesionisti 5.— do 10.— Din urne plače.
3. Mladoletni priučeni delavci 3.50 do 4.— Din urne plače (pri strojih).
4. Polnovredni priučeni delavci 4.— do 7.50 Din urne plače (pri strojih).
5. Pomožni delavci 4.— do 6.— Din urne plače.
6. Ženske, mladoletne 2.— do 3.— Din urne plače.
7. Ženske, polnoletne 2.75 do 6.— Din urne plače.

II. Vajenci:

Pred vstopom vajenca v učno dobo naj se vsakega vajenca zdravniško preišče, dali odgovarja za dotično stroko, katere se ima namen izučiti, nakar naj ga podjetje vzame v trimesečno preizkužnjo. Za časa učne dobe se da vajencem odškodnina po naslednji tabeli: kot enota se vzame minimalno temeljno plačo pomočnika v prvem letu po dokončani učni dobi. Od te enote prejema vajenec:

v 1.	polovici	leta	učne	dobe	10 %
» 2.	»	»	»	»	20 %
» 3.	»	»	»	»	30 %
» 4.	»	»	»	»	50 %
» 5.	»	»	»	»	60 %
» 6.	»	»	»	»	85 %

Navedena tabela se ima pri sklepanju učne pogodbe staviti tudi v učno pogodbo ter ima biti pri sklepanju iste navzoč glavni zaupnik.

III. Akordno delo:

Delavci, zaposleni pri akordnem delu, so zasigurani s temeljno plačo. Akordni nastavki, ki naj bodo za vse enaki, naj se določijo za vsak obratni oddedlek zase; v spornih slučajih vedno v sporazumu z zaupnikom dotičnega oddelka.

IV. Prazniki:

Sporazumno s podjetjem se določijo sledeči prazniki za celo koledarsko leto: 1. maj, Novo leto, Velikonočni pondeljek, Binkoštni pondeljek, Vsi sveti, 25. in 26. december.

Vse ostale praznike se računa za navadne delovne dni.

V. Dopusti:

Ravnateljstvo je pripravljeno dovoliti delavcem in delavkam svojega podjetja letno enkrat plačani dopust v času slabše sezone v dotičnem oddelku, ako ima delavec za seboj eno leto neprekinjenega dela ter med tem časom nikdar ni prekršil predstoječe kolektivne pogodbe in delavskega reda. Dopust znaša 3—6 delavnih dni, in sicer po prvem letu neprekinjenega dela 3 dni v tednu, za vsako nadaljno leto 1 dan več do maksimalno 6 delavnih dni. Vsaki dopust se prične načeloma na pondeljek ter se more prekiniti samo z dovoljenjem ravnateljstva. Na dopust odpadajoči, v prednji kolektivni pogodbi priznani prazniki se plačajo z normalnim delavnim časom enega delovnega dne.

Kot prekinjenje dela velja vsako nedopustno in neopravičeno izostajanje od dela, specijalno »Blaumachen«. Kot graja se smatra kršenje kolektivne pogodbe in delavniškega reda. Za čas dopusta se plača pogojena temeljna mezda. Pravica na dopust pritiče eno leto po opolnomočenju pogodbe, resp. po zadnjem prekinjenju dela in zadnji graji.

V. Ostane odprto.

VII. Sprejem in odpust delavcev.

Odpovedna doba službenega razmerja velja obojestransko 8 dni, izvzemši one slučaje, katere je smatrati po obstoječih zakonih kot vzrok za takojšnjo odpoved. Ravnateljstvo bo upoštevalo pri sprejemu novih moči predvsem od Saveza priporočene delavce ter bo o odpustu posameznikov obvestilo Savez.

VIII. Odpoved:

Pogodba stopi v veljavo 1. julija 1927 in je obojestransko odpovedljiva koncem vsakega meseca na mesec dni.

Tezno, 1. julija 1927.

S tem, da so sklenili to kolektivno pogodbo, so napravili šele prvi korak k zboljšanju svojih razmer. Ta pogodba ne sme ostati le na papirju, temveč ji bo delavstvo moralo dati živega življenja. Vsak delavec bo moral biti stražnik svoje kolektivne pogodbe. Vsak delavec bo moral paziti, da se postavke v tej pogodbi tudi točno izvršujejo. Tako kakor ima država svojo armado, ki ima nalogo da čuva, da se izvajajo zakoni, katere je uveljavila buržuazija, tako mora imeti tudi delavstvo svojo armado v obliki strokovnih organizacij, ki imajo nalogo, da čuvajo kolektivne pogodbe in da podjetnike tudi prisili k izvajanju.

Zato morajo člani kovinarske organizacije stremeti, da bo v njihovih vrstah red in disciplina, ker le disciplinirana delavska armada bo znala čuvati svoje kolektivne pogodbe!

Naši grobovi.

Nežika Zurc.

Podružnica SMRJ v Ljubljani naznanja, da je v nedeljo 1. julija preminula članica Nežika Zurc, delavka v tovarni »Saturnus« v Ljubljani.

Članstvo našega Saveza jo bo ohranilo v častnem spominu.

Odbor podružn. SMRJ v Ljubljani.

Iz revirjev, tovarn in delavnic.

Kranj. Menda ne bo nikjer v naši lepi domovini kmalu takih slučajev kršitve zakona o zaščiti delavcev §§ 6 in 17, kakor ravno pri nas, kjer je zlasti bogata gospoda zelo krščanska ter skrajno narodna. Tako na primer neka tukajšnja šivilja zaposluje 4 ali 5 vajenk, katerim določa delovni čas po svoji ljubi volji, kakor se ji zdi kdaj to potrebno. Delovni čas po 12—14 ur dnevno ni pri tej mojstrici ničesar novega. Ob sobotah in pred prazniki pa do 2. ali 3. ure ponoči, je pri nji čisto enostavna stvar. Še bolje se je pa zgodilo 15. junija t. l. Ta dan sta delali vajenki približno od 7. ure zjutraj do pol 13., in od pol 14. do 8. ure drugega dne (praznik sv. R. Telesa). In pri vsem tem ponočnem izrabljanju ta šivilja še vedno tarna, da jo bodo zaposlena dekleta spravila na »kant«. Prosimo g. inšpektorja dela, da tako izrabljanje vajenk v bodoče prepreči! — G. inšpektorja dela v Ljubljani opozarjamo tudi, da so pri sedlarskem mojstru Šipicu v Kranju še vedno zaposleni vajenci dnevno do 11. ure ponoči. Prosimo tudi g. inšpektorja, da bi vajence ali vajenke zasliševal brez navzočnosti mojstra ali mojstrice, ker v navzočnosti dotičnih prizadeti iz razumljivih vzrokov ne navajajo resničnih podatkov.

Moste. *(Kemična tovarna.)* Pri nas se je vršil 2. julija strokovni sestanek, kateri je bil dobro obiskan. Poročal je s. Sedej o pomenu strokovne organizacije. Delavstvo je zelo pazljivo sledilo njegovim izvajanjem; ker je bil bivši predsednik, s. Filoni, odpuščen iz službe, smo izvolili tudi novega predsednika in sicer s. Mihaela Mehleta; upamo, da bo novi predsednik svojo nalogo vestno vršil. Naša dolžnost je samo, da ga pri njegovem delu podpiramo. Podpirali ga bomo pa tedaj, kadar bomo pristopili vsi v strokovno organizacijo. — Zadnje številke »Delavca« nismo prejeli. Krivda leži namreč na bivšemu predsedniku. Ker je s tem pozabljena objava in zahvala bolnega Antona Frantarja, jo tukaj ponovimo. Zbirka je znašala skupaj 255.50 Din; prispevali so k tej zbirki naši gg. nastavljenci. Naše sodružice so pokazale veliko več razumevanja, kakor pa naši akordantje. Pravijo, da ne bodo nobenega podpirali; mi pa pravimo: vsaka stvar do gotovega časa! Vsem darovalcem pa iskrena hvala. — Franc Jančič, delavec kemične tovarne.

POSLANO!

VSE gospodinje, katere do sedaj še ne kupujejo prvovrstnega pridatka h kavi, naše domače **Kolinske cikorije.**

PROSIMO, da s polnim zaupanjem povsod zahtevajo **Kolinsko cikorijo** in gotovo bodo zadovoljne. - Pri nakupovanju

PAZITE, da dobite pravo našo **Kolinsko cikorijo,** katero iz najboljših snovi z novimi modernimi stroji izdelujejo izvežbani domačini in ki zato zasluži, da se vporablja v vsaki delavski rodbini.

Svoji k svojim!

Jos. Olup, Ljubljana
Stari trg 1 in 2
priporoča svojo trgovino z manufakturnim blagom in moškimi oblekami domačega izdelka po najnižjih cenah. Tudi obleke po naročilu se najhitreje in najceneje izvršujejo.

Sodrugi!
Zahtevajte po vseh brivnicah, kavarnah, gostilnah „Delavca"! „Delavec" naj ne manjka v nobenem javnem lokalu! -----

KJE SE NAJBOLJŠE KUPI, JE BREZ DVOMA ZNANO
„PRI NIZKI CENI"
IGN. ŽARGI, LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 3

NA DROBNO. NA VELIKO.
Specijelna trgovina vozičkov in koles sprejema v popravilo vozičke, kolesa, šivalne stroje. Poniklanje, lakiranje, avtogetično varenje.
Oton ZEMELROK
Lastna tovarna **Glince, Tržaška c.**
Prodajalna **Marijin trg štev. 8.**

Prodaja dežnikov. Popravila in preobleke v najkrajšem času! Trgovina z dežniki
Antonija Gastrann
Ljubljana
Prešernova ulica št. 42
Nasproti Bata

Priporočamo testenine
Pekatete
ki so najboljše.

Znižane cene in največje skladišče dvokoles, motorjev, šivalnih strojev, otroških vozičkov, vsakovrstnih nadomestnih delov, pnevmatike. Posebni oddelek za popolno popravo, emajliranje in poniklanje dvokoles, otroških vozičkov, šivalnih strojev itd. Prodaja na obroke. Ceniki franko.
„TRIBUNA" F.B.L., tovarna dvokoles in otroš. vozičkov
Ljubljana, Karlovska 4

Stara tovarna nogavic in pletenin
M. FRANZL sin
Ljubljana, Privoz štev. 10.
priporoča svoje prvovrstne izdelke po znatno znižanih cenah. — Sprejema se tudi bombaž in volna v pletenje.

Kje je dobro vino?
V vinotoču
„Grajska klet"
Ljubljana, Mestni trg 13
Izborno belo in črno vino po 10 Din, čez ulico 1 D ceneje.

Najboljše in najtrpežnejše čevlje vseh vrst **lastnoročnega izdelka** in najceneje dobiš le pri tvrdki
„DOKO" I. ČARMAN
Ljubljana, Prešernova ulica štev. 9 (na dvorišču).
Zahtevajte ilustrirani cenik franko.

V imenu Strokovne komisije kot oblastnega odbora Z. D. S. Z. J. izdaja in urejuje ter za tiskarno odgovarja **Josip Ošlak** v Mariboru. Tisk Ljudske tiskarne v Mariboru.